

Istanbulská úmluva a právní dopady možného přistoupení EU

Mathias Möschel

Docent

Praha, 17. září 2019

Předchozí opatření EU v oblasti boje proti násilí na základě pohlaví

1) Směrnice

- Směrnice o rovném zacházení s muži a ženami (např.: 2004/113/ES)
 - Směrnice o právech oběti trestného činu (2012/29/EU)
 - Směrnice o obchodování s lidmi (2011/36/EU)
 - Směrnice o evropském ochranném příkazu (2011/99/EU)
 - Směrnice o odškodnění obětí trestných činů (2004/80/ES)

2) Judikatura SDEU

- Ve věci C-483/09 a 1/10, *Magatte Gueye*, 15. září 2011
- Ve věci C-122/13, *Paola C. v. Presidenza del Consiglio dei Ministri*, 30. ledna 2014 (usnesení)
 - Ve věci C-115/15, *NA*, 30. června 2016

3) Právně nevynutitelné nástroje a vnější činnost

- Pokyny EU o násilí na ženách a dívkách a boji proti všem formám jejich diskriminace (2008)
 - Program(y) Daphne
- Akční plán EU pro rovnost žen a mužů a pro posílení postavení žen v oblasti rozvoje (vnější činnost)
=> NICMÉNĚ žádné komplexní opatření týkající se rovnosti žen a mužů

Postup před podpisem Istanbulské úmluvy

- 1) 11. května 2011: Otevření Istanbulské úmluvy (IÚ) o prevenci a potírání násilí na ženách (Rada Evropy) k podpisu
- 2) 1. srpna 2014: vstoupení v platnost IÚ
- 3) Různá usnesení EP vyzývající Komisi, aby násilí proti ženám přidala na seznam závažných trestných činů v článku 83(1) SFEU a zahájila přístupová jednání (např. 25. února 2014, 9. června 2015, 24. listopadu 2016)
- 4) 11. května 2017: Rozhodnutí Rady (EU) 2017/865 o podpisu IÚ, pokud jde o záležitosti týkající se justiční spolupráce v trestních věcech
- 5) 11. května 2017: Rozhodnutí Rady (EU) 2017/866 o podpisu IÚ, pokud jde o azyl a zásadu nenavrácení (čl. 60 + 61)
- 6) 13. června 2017: EU podepisuje IÚ (IÚ a SFEU umožňují EU podepisovat a ratifikovat mezinárodní smlouvy)
- 7) K 3. září 2019: podepsána všemi členskými státy EU; ratifikována 21 členskými státy (kromě BG, CZ, HU, LT, LV, **SK, UK**)

Istanbulská úmluva – přehled

- 1) Charakteristika násilí jako problému, který porušuje rovnost a nediskriminaci (Hlava 1 – články 1-6)
- 2) Politiky a shromažďování údajů (Hlava 2 – články 7-11)
- 3) Prevence (Hlava 3 – články 12-17)
- 4) Ochrana a podpora (Hlava 4 – články 18-28)
- 5) Hmotné právo (Hlava 5 – články 29-48)
- 6) Procesní postupy (Hlava 6 – články 49-58)
- 7) Migrace a azyl (články 59-61)
- 8) Mezinárodní spolupráce (články 62-65)
- 9) Kontrolní mechanismus (články 66-70)

Jaké překážky stojí v současnosti v cestě ratifikaci?

1) Právní aspekty

- Pravomoc: Na jakém právním základě přijmout tento nástroj?
- Komise navrhla: čl. 19 (diskriminace na základě pohlaví); **čl. 78 (azyl)**; čl. 79 (imigrace); čl. 81 (justiční spolupráce v občanských věcech); **čl. 82 (justiční spolupráce v trestních věcech)**; **čl. 83 (definice závažné nadnárodní trestné činnosti)**; čl. 84 (podpora členských států v prevenci kriminality); čl. 159 (rovné zacházení v zaměstnání)
- Důvody dvou rozhodnutí Rady: Irsko a Spojené království mají zvláštní postavení ve vztahu k prostoru svobody, bezpečnosti a práva – jejich postavení ve vztahu k azylu je jiné, než u jiných členských států
- Otázky týkající se omezené a částečné oblasti působnosti ratifikace EU (např. preventivní opatření)?
- Podle vnějších pravomocí EU tzv. smíšené smlouvy o záležitostech, které nespadají do výlučné pravomoci EU, musí být rovněž podepsány všemi členskými státy EU.

2) Politické aspekty

- Odpor vůči IÚ v otázce pohlaví v členských státech, které dosud neratifikovaly

Co to znamená pro členské státy a právníky?

1) Pro EU a členské státy

- EU tlačí členské státy do ratifikace (=> UNCRPD)
- Pro EU by to mohlo znamenat /znamenalo, že její vlastní instituce jsou vázány ustanoveními IÚ.
- Mohl by být nápomocný SDEU s výkladem určitých ustanovení sekundárního práva, ale také Listiny základních práv EU
 - Účast na kontrolním mechanismu IÚ
- Různé důsledky pro členské státy: Irsko a Spojené království; Dánsko; neratifikující členské státy (pouze s ohledem na právní doménu EU); ratifikující členské státy
 - Napadení rozhodnutí Rady Evropským parlamentem z důvodu nesprávného/omezeného právního základu?
- => Usnesení EP ze dne 4. dubna 2019 žádající stanovisko SDEU ke slučitelnosti návrhů na přistoupení EU k IÚ se smlouvami EU

2) Pro právníky a advokáty

- Tlačit na ratifikaci a udělat něco s násilím založeným na pohlaví
- Přesvědčivé uplatnění IÚ v případech násilí na základě pohlaví
- Přímý závazný účinek IÚ v případech závislých na státech a jejich přístupu k mezinárodnímu právu
- Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce SDEU – stanovení přímého účinku IÚ nebo jiné otázky?
 - Řízení pro porušení povinnosti, pokud členský stát neimplementuje v doméně práva EU?